

Вторинний ринок сільськогосподарської техніки: проблеми та перспективи розвитку

В статті розглянуто поняття вторинного ринку сільськогосподарської техніки, досліджено його стан, інформаційне забезпечення, проведено аналіз його формування та перспективи подальшого розвитку.

вторинний ринок техніки, інформаційне забезпечення, оцінка сільськогосподарської техніки, статистичний аналіз

В сільськогосподарському виробництві, як і в інших галузях суспільного виробництва, від забезпеченості та ефективності використання засобів праці суттєво залежать кінцеві результати. К. Маркс підкреслював, що економічні епохи відрізняються не тим, що виготовляється, а тим як і якими засобами праці виготовляється. Провідна роль у виробничому процесі належить засобам механізації виробництва. Машини в сільському господарстві полегшують працю людини, роблять її більш продуктивною, сприяють раціональній організації технологій виробництва та підвищенню врожайності сільськогосподарських культур.

Сільськогосподарська техніка є активною частиною виробничих необоротних ресурсів сільськогосподарських підприємств. В умовах комплексної механізації виробничих процесів, підвищення ефективності її використання набуває особливого значення для розвитку аграрного виробництва в цілому.

Організація ефективності експлуатації машинно-тракторного парку – складна комплексна проблема. Її складовими є: гармонічний підбір техніки, організація механізованих робіт, передбачених технологією виробництва продукції, проведення ремонту та догляд за машинами.

Тому дослідження проблеми, методології, аналізу забезпеченості аграрного виробництва засобами механізації та оцінки ресурсів механізації в сучасних умовах є достатньо актуальними.

В фаховій пресі та праці науковців значну увагу приділяють питанням, дослідження джерел формування, структури, технічного обслуговування та організації ремонту машинно-тракторного парку його комплектації механізаторами та проблемам забезпечення ефективності використання в сільськогосподарських підприємствах (по типу за форми власності, розмірами та організаційними особливостями).

Цій проблематиці присвячені публікації та праці таких науковців як Біленький В., Бузовський Є., Заремба Т., Ревякіна М., Шилова Т.(1,2,3,4)

Важливою умовою приватного господарювання є забезпечення фермера в експлуатації сільськогосподарської техніки та автономності виконання технологій механізованих робіт. З цією метою фермеру необхідно розробити за семи-десятиденками календарні плани виконання робіт в рослинництві і забезпечувати їх дотримання на протязі року. При вирощуванні декількох сільськогосподарських культур до календарного плану повинно бути виключено (або зведено до мінімуму)

одночасне використання техніки на різних видах робіт в одному періоді. Цього є можливим досягнути за рахунок застосування енергозберігаючих технологій та за рахунок розумно складених технологічних карт вирощування сільськогосподарських культур. Для цього на міжрайонному рівні доцільною буде діяльність консультаційних центрів фахівців сільського господарства (на комерційних засадах та з залученням фінансування місцевих бюджетів).

Перша особливість використання сільськогосподарської техніки полягає в тім, що фермер виконує всі механізовані роботи одним і тим самим трактором. А це означає, що необхідно здійснювати переналагодження агрегатів за 30-35 технологічними операціями в розрізі сільськогосподарських культур. На протязі дня фермер змушений здійснювати 2-3 таких операцій при виконанні взаємопов'язаних технологічних операцій, наприклад: навантаження – транспортування - внесення добрив; транспортування насіння - сівба - коткування посівів; транспортування води - приготування робочого розчину внесення гербіцидів і т.і. Не рідко в фермерських господарствах при проведенні жнив порушуються правила техніки пожежної безпеки за зазначеною причиною, наприклад є неможливим одночасне використання трактора на вивезенні зерна з поля і проведення обробування поля.

Дослідження проведені типових фермерських господарств Кіровоградської області свідчать, що у господарствах з площею ріллі 8,3 га доцільно мати у власності 1 міні-трактор типу ХТЗ-0,2, плуг до нього ПЛ-2-30Р, борону БЗСС-1,0 та причеп до трактора типу 1-ПТС-2. При такому наборі техніки та враховуючи економічно обґрунтовані мінімально доцільні обсяги виконання робіт власною технікою, господарству слід залучати сторонню техніку для виконання більшості механізованих робіт в період масової сівби та жнив.

Для господарств з площею ріллі 20-50 га., крім зазначеної техніки, доцільно також мати культиватор типу КШУ-4, машину для внесення мінеральних добрив МВУ-0,5, косарку типу КС-Ф-2,1 Б і (за можливістю) напіввантажний автомобіль ГАЗ-33021.

У господарствах з площею ріллі 50,1-100,0 га економічно виправдано мати 2 трактори типу ЮМЗ-8280, плуг типу ПЛН-3-35, культиватор типу КПС-4 машину для внесення мінеральних добрив МВУ-0,5, 3 катки, косарку, причеп, борони та автомобіль типу „Газель”, комбайн „Нива –СК-5М”.

Проведений аналіз довів, що станом на 01.01.05 р. Такий рівень забезпеченості досягли лише одиниці господарств (15% господарств). Інвестиції є неможливими для більшості господарств внаслідок відсутності як власних фінансових ресурсів, так і виваженої кредитної державної підтримки.

Ситуація, що склалася змушує вчених та практиків до пошуку альтернативних шляхів вирішення цієї проблеми. Одним з таких шляхів є формування вторинного ринку сільськогосподарської техніки. В цьому зв'язку є доцільним провести аналіз стану вторинного ринку сільськогосподарської техніки України, чому і присвячена дана публікація.

Ціни на техніку, що була у вжитку значно нижчі, ніж на нову. Так за результатами дослідження, середня ціна трактора К 701 1994-1998 років випуску в 2004 році склала 50000,00 грн. (ціна пропозиції нового трактора цієї марки склала 360000 грн.). В таблиці 1 наведено дані про вартість сільськогосподарської техніки на вторинному ринку в 2004 році за роками випуску (за даними журналу “АвтоПрордаж”).

Співставленням залишкової вартості техніки (визначеної з використанням різних методів амортизації) та ринкової вартості на техніку, що була у вжитку,

відповідного року випуску, є можливим достатньо об'єктивно оцінити основні засоби виробництва.

Безумовно, вторинний ринок техніки ще знаходиться в стадії становлення і ґрунтуючись на цінах що склалися на трактори та комбайни, що були у вжитку, залишається ще й досі часу дефіцитним. Адже виходячи з даних таблиці, попит випереджає пропозицію. Тому вартість такої техніки як ДТ 75 та МТЗ-80 з 6-10 річним строком експлуатації знаходиться приблизно на однаковому рівні, але за логікою, більш старша машина повинна коштувати дешевше. Така ж ситуація спостерігається і по трактору К 701. Ціни на трактор Т-150 більш менш стабільні, починаючи з 3 по 4 рік експлуатації з великою тенденцією в сторону зменшення ціни, а з 7-10 рік експлуатації зниження ціни уповільнюється. Майже аналогічною є тенденція і по інших марках тракторів. По комбайнах ціни практично стабільні з незначним темпом зниження за зростанням числа років експлуатації.

Таблиця 1 - Вартість сільськогосподарської техніки на вторинному ринку (за роками випуску), грн.

Марка сільськогосподарської техніки	Роки випуску									
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Трактор ДТ 75	7600	8600	8700	8900	9200	9200	14200	15200	15500	22500
Трактор К 701	45000	50000	51000	55000	60000	70000	15000	170000	300000	360000
Трактор Т-150	18300	19300	20000	22000	23500	26500	40000	75000	81000	130000
Трактор ЮМЗ	12000	13000	15000	17000	20000	21000	22000	30000	35000	42000
Трактор МТЗ 82	17000	18000	20000	21500	22000	22000	30000	40000	60000	75000
Комбайн „Нива-СК-5 М”	18000	20000	30000	31000	32000	35000	60000	70000	100000	180000

На нашу думку в майбутньому, по мірі поширення застосування прискорених методів амортизації, на вторинний ринок, сільськогосподарської техніки буде надходити більше і взаємозв'язок між залишковою вартістю та ціною на техніку буде проявлятися більше тісним, тому що, саме в цьому випадку будуть спрацьовувати ринкові механізми. Але в даний період часу великий вплив має на попит техніки на вторинному ринку чисельність фермерських господарств та відсутність спеціалізованої техніки малої механізації, тому попит на вторинному ринку техніки на трактора марки ЮМЗ, МТЗ 80,82, комбайн „Нива-СК-5М” перевищує пропозицію.

Створення вторинного ринку техніки в умовах низької платоспроможності сільськогосподарських товаровиробників і значного дефіциту матеріально-ресурсних засобів є ефективною формою підвищення технічного оснащення виробництва. Створивши інфраструктуру ринку вторинної техніки, на рівні держави техсервісні структури, ремонтні заводи, дилерські підприємства можуть відновлювати працездатність вживаної техніки й реалізовувати через лізингові підприємства за значно нижчими цінами, ніж коштують нові машини. Відповідно створена та налагоджена структура вторинного ринку дозволить комерційним банкам надавати кредити під заставу вживаної техніки старшої за 5 років. В цих умовах кредитний ризик низький, саме тому що банк зможе вживану техніку реалізувати на вторинному ринку. На сьогоднішній день фермерські господарства загнано у глухий кут: з одного боку є неможливість отримання дешевих сільськогосподарських кредитів в зв'язку з тим, що в фермерському господарстві в основному обліковується або застаріла техніка, або вона офіційно не стоїть на обліку (і відповідно не може бути закладена під заставу), а з іншого боку фермерське господарство придбавши більш нову та сучасну техніку змушене займатися реалізацією застарілої техніки власноруч. При цьому ринок

вторинної техніки не досліджують та не мають певного досвіду в комерції позбуваються її за заниженими цінами. Суттєвий вплив на формування вторинного ринку техніки створює недосконала система розпаювання майна в господарствах та постановки його на облік. Питання обліку та статистичного опису техніки потребує розв'язання на рівні держави.

Таким чином проблема забезпечення технікою сільськогосподарського товаровиробника потребує державної підтримки. З метою формування ефективного ринку вторинної техніки необхідно створити дієву нормативну базу щодо відновлення та реалізації частково зношених сільськогосподарських машин, організації їх купівлі та продажу.

Напрямки подальшого дослідження в цьому зв'язку є розробка методів інформаційного забезпечення інфраструктури вторинного ринку сільськогосподарської техніки.

Список літератури

1. Бельський В.Г. Організація та ефективність машиновикористання у сільськогосподарському виробництві: ретроспективний аналіз, сучасний стан, прогноз: Дис... докт. економ. наук.08.00.05. – К., 1993. – 69 с.
2. Бузовський Є. Техніка напрокат // АПК: наука, техніка, практика. *1990. – № 10. – С. 21.
3. Заремба Т. Формирование рынка подержанной техники// М.:ВИМ 1991. – С. 29-35.
4. Ревякина М., Шилова Т. Обеспечение фермерских хозяйств сельскохозяйственной техникой через пункты проката или аренду // Библиотечка фермера. -1991. – Вып. 2. –С. 35-39

In the article the notion of the second market of agricultural technique is considered, his state, informative providing, is explored, the analysis of his forming and prospect of subsequent development is conducted.

В статье рассмотрено понятие вторичного рынка сельскохозяйственной техники, исследовано его состояние, информационное обеспечение, проведен анализ его формирования и перспективы последующего развития.